

2021 METŲ VALSTYBINĖS KALBOS VARTOJIMO IR TAISYKLINGUMO KONTROLĖS ATASKAITA

Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatyme įteisintas valstybinės lietuvių kalbos vartojamas viešajame Lietuvos gyvenime, nurodyta pareiga visoms Lietuvos Respublikoje veikiančioms institucijoms, įstaigoms, įmonėms ir organizacijoms valstybine kalba tvarkyti raštvedybą, apskaitos, atskaitomybės, finansinius bei techninius dokumentus, išaiškinta apie valstybinės kalbos apsaugą, kontrolę ir atsakomybę už pažeidimus.

Jurbarko rajono savivaldybė 2021 m. nuosekliai vykdė Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 13 punkte nustatytą valstybės perduotos savivaldybėms funkciją – atliko valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolę. Valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolės Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje taisyklėse (jos paskelbtos savivaldybės interneto svetainėje www.jurbarkas.lt (žr. – „Veiklos sritys“ → „Valstybinė kalba“) numatyta, kad savivaldybė turi parengti metinę apibendrintą ūkio subjektų¹ veiklos patikrinimų² rezultatų ataskaitą.

2021 metais vis dar tęsėsi veiklos apribojimai dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos), todėl didelę dalį teisės aktuose ir planuose numatytų ūkio subjekto veiklos patikrinimo darbų teko atlikti nuotoliniu būdu ir iš dalies. Analizuota viešai paskelbta informacija ir Savivaldybės tarybai bei Savivaldybės administracijai atsiųsti ūkio subjektų įvairūs dokumentai, įvertinti viešieji užrašai ir reklama, tirta interneto svetainių kalba ir kt.

2021 metais Jurbarko rajono savivaldybėje atliktas 21 ūkio subjekto veiklos patikrinimas (2020 m. – 20 patikrinimų). Taip pat patikrinti 23 neperiodinės ir periodinės spaudos leidiniai bei informaciniai videopranešimai.

Suderinti 35 reklamos projektai (dėl dviejų reklamų buvo pareikštos pastabos, klaidos ištaisytos). Dar dviem reklamos projektams buvo nepritarta dėl daugybės klaidų (vieną reklaminių stendų savininkas pašalino iš reklamai skirtos vietos, o antrasis nebuvo pagamintas).

Patikrinti 24 viešieji užrašai (nustatyta: 10 viešųjų užrašų netinkamai užrašyti telefono numeriai, 3 – namo numeris užrašytas su mažąja raide).

Su dalimi reklamos savininkų žodžiu arba telefonu sutarta, kad naujuose reklaminiuose stenduose klaidos bus ištaisytos.

Tiek reklamos projektuose, tiek jau paskelbtuose viešuosiuose užrašuose būdingiausias yra telefono numerio užrašymo klaidos. Deja, jos jau daugelį metų dominuoja Lietuvoje. Itin sparčiai mažėjant viešojo fiksuoto (laidinio) telefono ryšio vartotojų skaičiui ir beveik visur naudojant viešąjį judrųjį (mobilųjį) telefono ryšį, jau tikrai vertėtų peržiūrėti ir atnaujinti (pritaikyti prie šių dienų realiųjų) Nacionalinių ir tarptautinių telefono ryšio numerių rašymo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktorius dar 2005 metais (įsakymas Nr. 1V-1162 „Dėl nacionalinių ir tarptautinių telefono ryšio numerių rašymo taisyklių patvirtinimo“). Bet, kol dar tos taisyklės nepakeistos, reikia prisiminti telefono numerių rašymo reikalavimus:

viešasis fiksuoto telefono ryšio numeris rašomas taip – (8 123) 45 678 (skliausteliuose rašomas skaičius 8 ir 1, 2 ar 3 ženklų miesto kodas (pavyzdžiui, Vilniaus kodas – 5, Kauno kodas – 37, daugelio rajonų kodai – trijų skaitmenų), o tarptautinis numeris – + 370 123 45 678;

---

¹ Ūkio subjektas – fizinis ar juridinis asmuo arba kita organizacija, juridinio asmens ar kitos organizacijos filialas, Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje vykdomas Lietuvos Respublikos teisės aktų reglamentuojamą ūkinę veiklą.

² Ūkio subjekto veiklos patikrinimas – teisės aktų reglamentuoti kalbos tvarkytojo vykdomi veiksmai (ūkio subjekto dokumentų (įsakymų, protokolų, siunčiamųjų raštų, paslaugų aprašų, finansinių, techninių ir kitų dokumentų), viešųjų užrašų, reklamos, prekių etikečių bei aprašų patikrinimas, tyrimas, interneto svetainės kalbos vertinimas, dokumentų poėmis), kuriais tikrinama, ar savivaldybės teritorijoje laikomasi teisės aktų, nustatančių valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo reikalavimus.

viešasis judriojo (mobiliojo) telefono ryšio numeris rašomas taip – 8 123 45 678, o tarptautinis numeris – + 370 123 45 678.

Užrašant telefono numerį taip pat būtina atkreipti dėmesį ir į tarpelius tarp skaičių grupių.

Skundų dėl netinkamo valstybinės kalbos vartojimo 2021 metais (kaip ir 2020 m.) negauta.

Derinti ir tikrinti 345 (2020 metais – 346, 2019 m. – 296) Jurbarko rajono savivaldybės tarybos sprendimų projektai arba sprendimai (įvairios rekomendacijos sprendimų projektų rengėjams buvo pateiktos dėl 224 projektų).

Juridiniams ir fiziniams asmenims suteiktos 424 konsultacijos (2020 m. – 392, 2019 m. – 410): el. paštu arba raštu – 134, telefonu – 210, o žodžiu – 80 konsultacijų.

Interesantai gana dažnai teiravosi dėl vienu ar kitu žodžių vartojimo arba nevartojimo, išgirstų ar užrašytų žodžių prasmės. Pavyzdžiai: *stekas* (tai nenorminis žodis, reiškiantis *dėklą, rietuvę*), *vebinarai* (įkyriai brukamas vertalas, nors yra lietuviškas variantas – *internetiniai seminarai*), *vienis* (gražus, bet retai vartojamas žodis; tai – simbolinė Lietuvos vienybės vėliavėlė), *skrolinti* (jaunimo, jaunųjų kompiuterininkų vartojamas nenorminis žodis, kurio lietuviški atitikmenys – slinkti, paslinkti, pasislinkti), *spoteris, spoterė* (tikrai netinkamas žodis, turime gražius lietuviškus pavadinimus – *stebėtojas(-a), sekėjas(-a)*). Jurbarkiškiei labai mėgsta tarmiškai sakyti ir rašyti žodį *apnakvudinimas*, bet turi būti *apnakvindinimas*. Teisingai suabejota užrašytu nevartotinu žodžiu *apvažiavimas*, turėtų būti *apylanka, aplinkkelis*. Net keli interesantai klausė dėl žodžio *cukrai* (taip, geras ir vartojamas, ypač tarp medicinos specialistų, šis žodis, reiškiantis įvairias cukraus rūšis, o kartais vietoj to žodžio pasakoma, kad tai yra *paprastieji angliavandeniai*).

Dokumentuose pasitaikė netaisyklingai sutrumpintų žodžių, buvo brūkšnio ir brūkšnelio vartojimo, skyrybos, adresų ir telefono numerio rašymo, tiesioginės kalbos keitimo netiesiogine bei stiliaus klaidų. Finansiniuose dokumentuose pavartota netinkamų santrumpų bei žodžių sutrumpinimų. Įstaigų interneto svetainėse rasta nemažai stiliaus, pavienių rašybos ir skyrybos klaidų. Informacija dėl klaidų dokumentų rengėjams pateikta telefonu arba išsiųsta el. paštu.

Konsultacijų metu tartasi dėl sudėtingesnių žodžių rašybos, pagrindinių ir šalutinių formų, sinoniminių žodžių ir naujadarų vartojimo. Diskutuota apie reikalų raštų ir grožinės literatūros kalbos specifiškumą bei sąsajas, tiesioginės kalbos keitimą į netiesioginę, jurbarkiškių ir kitų šnektų vartojimo galimybes. Konsultuota dėl skyrybos ženklų vartojimo rašytinėje kalboje, variantų pasirinkimo ir taikymo galimybių. Aiškintasi dėl santrumpų sudarymo ir žodžių trumpinimo.

Atsižvelgiant į dažniausiai pasitaikančias klaidas ir trūkumus, buvo parengtos 2021 metų atmintinės „Kur buvome – Jurbarko, Jurbarko ar Jurbarko? Kur važiuosime – į Smalininkus ar Smaliniūkus?“, „Ar galima sakyti ir rašyti: gūglas, feisbukas, tviteris, instagramas?“, „Kas: influenceriai ar įtikinėjotai, blogeriai ar tinklaraštininkai?“, „Ar jau buvote susitikę su abikojais ir vakcinoljė?“, „Kada rašome brūkšnį, o kada – brūkšnelį?“, „Ar galima vartoti žodžius sekantis ir aplamai?“, „Kokias klaidas dažniausiai padarome rengdami dokumentus?“ ir kt. (žr. savivaldybės interneto svetainėje www.jurbarkas.lt („Veiklos sritys“ → „Valstybinė kalba“ → „Kalbos konsultacijos“ → „Atmintinės ir patarimai“ bei „Kalbėkime ir rašykime taisyklingiau“).

Savivaldybės interneto svetainės „Valstybinės kalbos“ skyriaus dalyje „Kalbos puoselėtojai“ pradėta skelbti informacija apie Jurbarko krašto kalbininkus. Paskelbti pirmieji straipsniai: „Didis Jurbarko krašto sūnus Arnoldas Piročkinas visada tarp mūsų“, „Jonas Macaitis – iš Dainių kaimo kilęs mūsų krašto kalbininkas“, „Antanui Gailiui vertėjo darbas – didelė laimė“ ir „Antanas Balašaitis – žmogus, kuriam rūpi gimtosios kalbos praeitis, dabartis bei ateitis“.

Aktualūs Valstybinės kalbos vartojimo ir tikrinimo dokumentai viešinami savivaldybės interneto svetainėje www.jurbarkas.lt (žr. – „Veiklos sritys“ → „Valstybinė kalba“).

Dokumentų ir viešųjų ryšių skyriaus vyr. specialistas Antanas Gvildys